HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

חומרי. בוטייני"ש שעושין של בדיל וחוזרין הרבה מהן בחוט אחד ועושין אותו כמין ענק ונושאין בצואריהן למכור. ויש גורסין פתכייתא והן של זכוכית כמין טבעות דקיס וקורין אותו פוילי"ש ובלשון רבותינו אושטנית: **חד שוקא.** מלא חוט הענק: **מיקדשא לי.** בלשון שאילה: **הב אשקי ושדי.** ללא כפלתיה לדיבורא: **פגא דמלגא.** בכתר המלך נשבע: **והלכתא כר"א.** לאמר (לעיל דף ח.) התקדשי לי בטבעת ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים: **כרבא אמר רב נחמן.** דאמר לעיל (שם) מנה אין כאן משכון אין כאן: **בשך מקודשת לי.** והיא ברשות אביה לקדשה כגון שלא בגרה: **נשטר וציני.** ומנגן דכי האי גוונא הוי שטרא: **מאי טעמא קרים ביה יקנו משום דכסיב ומכר.** בתמיה קרי ביה כי יקח וניתא לדאבי[1] הנערה קאמר שיהא מקיתה לבעל ומשום דכתיב את בתי נתתי: **הלכתא ניגהו.** למשה מסיני: **הסס נמי.** גבי שטר וציני כתיב ואקח את ספר המקנה אלמא המוכר נתנו לוקח דכתיב ואקח ולא כתיב ואתן וירמיהו היה קונה את השדה מיד חנמאל אלמא מוכר כותב שדי מכורה לך ונותן ביד לוקח אבל הכא כי יקח כתיב: **כין ע"י עצמה.** שקבלתה היא מדעתו של אב: **מדעתה.** שהיא אמרה לו לקבל. והא דבעינן דעתא דילה והוא שבגרה: **אלא לשמה.** שנכתב בשם אשה אחרת ונמלך:

יציאה

הב אשקי ושדי אינה מקודשת. וא"ת מי גרע מתן מעות לפלוני דמקודשת[2] כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי איכא למימר כשאומרת הב אדעתא דמעיקרא קאמרה: **כל אשקי אשקויי בו'.** הנך תלת עובדי איצטריך לאשמועינן דבשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתיה ולא בשאר מילי:

והלכתא שיראי לא צריך שומא. [3]וא"ת אמאי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בבבא בתרא (דף קמג:[4]) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה עניין ומחלה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ג ולא נהירא [5]דע"כ בכולי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) גבי ההוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ותסברת דרבה כרב"ג והא קי"ל הלכתא כרב"ג ובהא קי"ל אין הלכה כרב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דבכולי גמרא הלכתא כוותיה[6] ושמא יש לדחות דהתם יש ספרים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכולי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כוותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאתא לאשמועינן[7] דדוקא שיראי הוא דלא בעיי שומא לפי שאומתן ידוע קנא ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט[8] ורגילים לטעות בהרבה יותר משוויים[9] צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר שאמו אומו[10] אי נמי הוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קנא וההוא גברא דקדש באבנא כזוחלא (לקמן דף יב.). והוה רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכוחלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף נא:) בהורדוס דביה לבהמ"ק באבני דשיש וכוחלא ומרמרא

חומרי[11] פתכייתא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד[12] שוכא אמר לה אי יהבינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא[13] כל הבה מיהבה לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שתי חמרא בחנותא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד כסא אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי אמרה ליה אשקויי אשקיין אמר רב חמא[14] כל אשקויי אשקיין לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שדי תמרי מדקלא אתאי ההיא איתתא א"ל שדי לי תרתי אמר לה אי שדינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לאו כלום הוא איבעיא להו הב אשקי ושדי מהו אמר רבינא מקודשת רב סמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת[15] והלכתא אינה מקודשת והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כר"א והלכתא כרבא אמר רב נחמן: [16]ת"ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו[17] הרי זו מקודשת מתקיף לה ר' זירא בר ממל הא לא דמי האי שטרא לשטר זביני התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך הכא בעל כותב בתך מקודשת לי אמר רבא התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם כתיב [1]ומכר מאחוזתו במוכר תלה רחמנא הכא כתיב [2]כי יקח בבעל תלה רחמנא התם נמי כתיב [3]שדות בכסף יקנו קרי ביה יקנו מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר ה"נ קרי ביה כי יקח דכתיב [4]את בתי נתתי לאיש הזה אלא אמר רבא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ואיבעית אימא התם נמי כתיב [5]ואקח את ספר המקנה [6]ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [7]מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את לי לאינתו הרי את מאורסת לי מקודשת בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [8]מדעתה והוא שבגרה: בעי ר' שמעון בן לקיש [9]שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויות ליציאות מקשינן מה

יציאה

[10]דמקודשת[11] כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי איכא למימר כשאומרת הב אדעתא דמעיקרא קאמרה: **כל אשקי אשקויי בו'.** הנך תלת עובדי איצטריך לאשמועינן דבשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתיה ולא בשאר מילי:

והלכתא שיראי לא צריך שומא. [8]וא"ת אמאי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בבבא בתרא (דף קמג:[9]) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה עניין ומחלה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ג ולא נהירא [10]דע"כ בכולי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) גבי ההוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ותסברת דרבה כרב"ג והא קי"ל הלכתא כרב"ג ובהא קי"ל אין הלכה כרב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דבכולי גמרא הלכתא כוותיה[11] ושמא יש לדחות דהתם יש ספרים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכולי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כוותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאתא לאשמועינן[12] דדוקא שיראי הוא דלא בעיי שומא לפי שאומתן ידוע קנא ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט[13] ורגילים לטעות בהרבה יותר משוויים[14] צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר שאמו אומו[15] אי נמי הוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קנא וההוא גברא דקדש באבנא כזוחלא (לקמן דף יב.). והוה רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכוחלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף נא:) בהורדוס דביה לבהמ"ק באבני דשיש וכוחלא ומרמרא

וי"מ משום הכי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף משום דרב יוסף הביא לעיל (דף ח.) כמה ראיות לדבריו עוד י"מ מש"ה לא קאמר הלכתא כרבה דלא תימא דהיינו רבה דאיכא דאמרי דבכל דהו לא צריכי שומא אבל אמר לה חמשין ושוי חמשין בעי שומא לפיכך פסק דבשום עניין לא בעי שומא לפי זה הטעם יתישב הא דאיצטריך לפסוק כרבה [16]אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה: **כתב על הנייר ועל החרס.** משמע דשטר כשר על החרס וכן משמע לקמן בפירקין (דף כו.) דאמר כתב לו על הנייר ועל החרס שדי נתונה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה וקשה דאמר בפ"ב דכתובות (דף כא.[17]) האי מאן דבעי לאתווויי מתיבתא ידיה בני דיגא לכתוב אחספא כו' ואקשי דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתיב עליה מאי דבעי ותנן הוליא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא למיחש להכי דאפי' כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"ת דהיינו דלקמן והיינו דהכא אחיא כר' אלעזר דאמר דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתיב עליה מאי דבעי ותנן הוליא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא למיחש להכי דאפי' כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"ת דהיינו דלקמן והיינו דהכא אחיא כר' אלעזר דאמר (בגיטין דף פו.) עדי מסירה כתבי והיינו דכתובות אחיא כר"מ דאמר (שם) עדי חתימה כתבי והיינו דהכא לא אחיא כר' מאיר דכיון דבשטר קדושין עדי חתימה כדמוכח לקמן בפרק שני (דף מח.) ועדיס שעל גבי החרס לא חשיבי ואין מוכיח מתוכו כלום בחרס דדבר איכול להזדייף הוא ותנן בפ"ב דגיטין (דף כא.) אין כותבין לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא משום שיכול להזדייף וחכמים מכשירין ואמרו[18] מאן חכמים ר' אלעזר ש"מ דלא מהני[19] בדבר שיכול להזדייף ואע"ג דאמר בגיטין בסוף פרק שני (דף כב: ושם[20]) לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטרות לא ה"מ בשטרות העומדות לראיה דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדש בו אשה ולקנות בו שדה כעין גיטין הוה שעשוי לגרש בו את האשה לפי שעה ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לראיה כמו כן הגט יכול להועיל כדאמר בפ' הכותב (כתובות פט:) ובפ"ק דב"מ (דף יח.) וכ"ת ליקרעיניה בעינא לאינסובי ביה אלמא אע"פ שהיא צריכה לראיה עיקרו לא לכך נעשה: **אף על פי שאין בו שוה פרוטה.** הכא ניחא דקלא הוא רבותא לפי דבשוה פרוטה היתה ראויה להתקדש בלא שטר[21] אבל לקמן (דף כו.) גבי שדי מכורה לך יש לתמוה מאי רבותא דאע"פ שאין בו שוה פרוטה להתם המוכר נותן השטר וכך לי בשוה פרוטה כמו באין בו שוה פרוטה וי"ל משום דכתב ביה נתינה[22] אחמייתי ספר[23] המקנה ס"ל דליבעי שוה פרוטה משום[24] דמוכר מקנה שדהו לוקח קמ"ל דלא בעי: **הא לא דמי האי שטרא וכו'.** ומגנו לא היה יכול להקשות[25] דבלא אחד דמי ספיר לגבו דמה גט הבעל כותבו[26] (א) בב"ד: **הלכתא** ניגהו. תימה כיון דהלכתא ניגהו ל"ל קרא דוילאה והיתה שהאשה נקנית בשטר וי"ל דשטר מכר לחוד הוי הלכתא ושטר קידושין נפקי מכי יקח דבעל כותבו ודמיע[27] למכר ואע"ג דקאמר הלכתא ניגהו לשון רבים לאו אתרוייהו קאי וכהאי גוונא אשכחן ברים בנות כותים (נדה נג:) דקאמר הי קרא והי הלכתא[28] (ב) אך קשה לדקמן (דף כו.) גבי שדה דבעי מנין שנקנית בשטר ואייתי קרא דכתיב ואקח את ספר המקנה ושמא י"ל דכיון דהוה קרא לא הוי אלא מדברי קבלה אין להקפיד בכך אי נמי יש לפרש (ג) הלכות מדינה כלומר מנהג היה כך:

הן

מסורת הש"ס

(א) [פי' מיני סדקות עיגול ערך חמר טון], ב) ס"א שיפא, ג) יבמות נב. ע"ש, ד) [ל"ל אמר], ה) לקמן מח, ו) [בדפו"ר: דבאלין], ז) [לעיל י:], ח) [ובכף קיד: ע"ש בתוס"], ט) [ושם ד"ה ותוקפ"], י) [שם כב סוע"א], כ) [יש להוסיף: לר"מ. (הר"ש מדעסרח")], ל) [ד"ה אבנ"], מ) [בדפו"ר: אחמי מתי. ועי' רש"ש], נ) [ירמיה נב. טז], ס) [בדפו"ר ליתא, וכאן מסתמיים הדיבור ומתה"ד מוכר מקנה. ועי' מהרש"ל מהרש"א], ע) [ודמי למכר' ליתא בדפו"ר ועי' רש"ש], פ) [עי' תוספות סוכה כח. ד"ה הלכתא], צ) [בדפו"ר עוסף: הלכתא],

תורה אור השלם

1. כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹאֵלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְּכַר אָחִיו:
ויקרא כה כה
2. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ: דברים כב יג
3. שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֹת יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ: ירמיהו לב מד
4. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעַר אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ:
דברים כב טז
5. וְאָקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הֶחָתוּם הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְאֶת הַגְּלוּי: ירמיהו לב יא

גליון הש"ם

תוס' ד"ה והלכתא וכו' וא"ת **אמאי איצטריך.** עי' ברכות דף יב ע"ב ומעמ"ד שם: **בא"ד** דע"כ בכולי גמרא. וכן דעת רש"י עירובין ד' נב ע"ב ד"ה כמלן והרי"ף פ"ב דשבת דף טו: **בסה"ד** אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה. ועי' מגילה ד' כט ע"ב תד"ה והלכתא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא לא וכו' כותבו **בלבד** הס"ד: (ב) ד"ה הלכתא וכו' הלכות מדינה. נ"ב הא' ליגא אשמאן לקמן דף לח ע"ב:

מוסף תוספות

א. מדלא קאמר בהא כדקאמר על רשב"ג. תוס' הרא"ש. ב. משום דרבה ורב יוסף כי היכי דפליגי בשיראי הכי נמי פליגי במקדש בכל דבר ואפילו באבנים טובות ומרגליות והוי אמינא דהלכה כרבה ולעולם מקודשת. רשב"א. ג. שאינם שוים אלא מעט. תוס' טוק. ד. שאין בקיאין בהם אלא אומנים ומצוי בהם הטעות גדולה מאוד. ריטב"א. ה. תחילה. מרדכי. ו. ש"מ דלר"מ לא מהני בדבר. תוס' הרא"ש נימנוי נב. ז. [כלומר] בלא כח השטר. תוס' הרא"ש. ח. דהויה ילפינן ליה מיציאה והתם המקנה כותבו. תוס' הרא"ש. ט. אף הכא נמי הבעל כותבו. תוס' הרא"ש. י. דקאמר הלכתא ניגהו ולא קאי אלא אחדא. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

ע א ב ג מיי' פ"ד מהל' אישות הלכה ה סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף י:
עא ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ג:
עב ה מיי' שם [והל' יא] סמג שם טוש"ע שם סעיף ג [וסי' לז סעי' ח]:
ו [מיי' שם הל' יב טוש"ע אה"ע סי' לג סעי' ח וסי' לז סעיף ב]:

לעזי רש"י

בוטייני"ש. כפתורים.
פוריל"ש [פויילי"ש]. טבעות זכוכית דקות.
אושטנית [מושטנציי"ש]. ענקים, שרשרות.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

חומרי. בוטיני"ש. שוכא. קשר או אגודה. **לאו כלום הוא.** שלא נתרצית ליקח לשם קדושין אלא לא תשחק בי בדברים אלו. ומסתברא דוקא שלא אמר לה עוד דבר אלא נתן בידה, אבל אם אמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי בזה וקבלה, ודאי האי הבה מיהבא דקאמרה ריצוי הוא ומקודשת [שאילו] לא היה ריצוי לא (היה לוקח) [היתה לוקחת] מה שהוא נותן לה שהרי אין לה בהן כלום. **הב אשקי [ושדי מהו].** שלא כפלה הלשון, אי הוי ריצוי או לאו. תגא. עטרה, ולשון שבועה היא. **והלכתא שיראי לא צריכי שומא.** כתב הר"ם פ"ז [מאישות הי"ח] אמר לה הרי את מקודשת לי בבגדים אלו שהם שוים חמשים דינר והיו של משי וכיוצא בהם שהאשה מתאוה להן אם היו שוים חמשים ה"ז מקודשת משעת לקיחה ואינם צריכים שומא בשוק ואח"כ תהיה מקודשת כדי שתסמוך דעתה, אלא הואיל והם שוים כמו שאמר לה הרי היא מקודשת משעה ראשונה ואם אינם שוים אינה מקודשת. ע"כ. נראה דעתו דדוקא שיראי וכיוצא בהן שהיא מתאוה להן ומעכבן לעצמה ואינה רוצה למכרם סמכה דעתה, אבל במה שאינה מתאוה להם שמא דעתה למכרם ולא סמכה דעתה שמא לא תמצא שויין. ומשום הכי פסיק בגמ' והלכתא שיראי לא צריכי שומא, ולא אמר והלכתא מאני לא צריכי שומא. ואיכא מ"ד ה"ה לכל מילי, והאי דנקט שיראי משום דעובדא דאיפליגו ביה רבה ורב יוסף שיראי הוו. **והלכתא כר' אלעזר.** דעת הרי"ף והר"ם [שם פ"ז הי"ז, עיי"ש] לפי מה שנמצא ברוב ההלכות, דהאי והלכתא כר' אלעזר דאי אמר לה התקדשי לי במנה סתם ונתן לה דינר, אפילו היה מונה והולך, ה"ז מקודשת וישלים, כדאוקימנא לתירוצא דתרוצא כר' אלעזר, ולא כרב אשי. וכן עיקר, דא"כ לימא נמי והלכתא כרב אשי. ואיכא מ"ד דהאי תירוצא לאו ר' אלעזר הוא דתרצה אלא בעל הגמ' הוא דתירצה הכי, ואפשר דר' אלעזר ס"ל כרב אשי הלכך האי והלכתא כר' אלעזר ממימריה בלחוד הוא דפסקינן כוותיה דהתקדשי